

2.5.2.1 De oorzaken van fraude

Bij het bestrijden van misstanden op fiscaal terrein moet er echter steeds aandacht blijven voor de oorzaken ervan.²⁸⁴ Zo vermeldt Geppaart dat het niet doeltreffend is om eenzijdig de nadruk te leggen op het bestrijden van fraude. Hij acht het zinvol om ook na te gaan, waarom belastingbetalers frauderen.²⁸⁵ Een van de belangrijkste oorzaken voor het ontgaan en het ontduiken van belastingen vormt waarschijnlijk het financiële voordeel dat de individuele belastingbetaler daardoor hoopt te verkrijgen. Fraude kan ook in de hand worden gewerkt door de verwachting dat andere burgers ook frauderen. Een andere oorzaak kan echter de aard en de structuur van de belastingwetgeving, dus het soort wetgeving, zijn. Immers, reeds Smith gaf aan dat de wijze van belastingheffing en derhalve ook de belastingwetgeving aan kan zetten tot fraude.

Binnen het kader van deze paragraaf past het na te gaan hoe men in de literatuur denkt over de uitwerking die de belastingwetgeving in dit opzicht heeft. Reuvers wijst er bijvoorbeeld op dat een nadeel van een onduidelijke en weinig begrijpelijke wet is, dat het ontgaan en het ontduiken van die wet eerder zal plaatsvinden, dan in het geval van een duidelijke en begrijpelijke wetgeving.²⁸⁶ Hoefnagels is van mening dat helderheid in de wetgeving kan bijdragen aan het bestrijden van fraude.²⁸⁷ Van Bijsterveld wijst in dit kader op de techniek van de belastingheffing. Hij haalt Bertram Tretter aan die schrijft: "De belastingtechniek weerspiegelt de belastingmentaliteit". Bertram Tretter is van oordeel dat, naarmate in landen het accent meer op de indirecte dan op de directe belastingen ligt, een slechtere belastingmentaliteit kan worden verwacht.²⁸⁸

2.5.2.1a De wijze van fraudebestrijding als oorzaak van fraude

Een te strakke aanpak van de fraude kan een negatieve uitwerking hebben op de belastingmentaliteit van burgers en dus frauduleus handelen in de hand werken. Van Bijsterveld wijst er bijvoorbeeld op dat de juridische en administratieve maatregelen van de overheid ter bestrijding van de fraude met enige voorzichtigheid moeten worden genomen. Juist, omdat een te strakke benadering van belastingbetalers een negatieve uitwerking kan hebben op de mentaliteit van die belastingbetalers. Hieronder wordt verstaan: "de mate van effectieve medewerking aan de belastingheffing; het totaal van gedragingen, al dan niet contre coeur, van de burgers tegenover de belastingen". Van Bijsterveld merkt in dit kader dan ook op: "Waarschijnlijk is een soepele middenweg van maatregelen, dus zonder extreme uitschieters in de aanpak maar met een

²⁸⁴ W.J. van Bijsterveld[29, blz. 36e, v.] vermeldt een aantal factoren die het fraudeverschijnsel beïnvloeden, zoals: de hoogte van de belasting; het aan de heffing van de belasting ten grondslag liggende systeem van heffing; de fraudegevoeligheid van het belastingobject; de mogelijkheid de belasting al dan niet op derden af te werpen; de wijze waarop de belastingplichtige de druk van de belasting persoonlijk ervaart; de op fraude gestelde sancties; de mogelijkheden van controle en de intensiteit en de frequentie van de controle.

²⁸⁵ K. de Bruin[45, blz. 764].

²⁸⁶ M.R. Reuvers[46, blz. 1867].

²⁸⁷ G.P. Hoefnagels[47, blz. 1399].

²⁸⁸ W.J. van Bijsterveld[29, blz. 35].